

3.3 GEOMORFOLOGIE

Tab. 1: Geomorfologická regionalizace do úrovně podcelků (Demek, 1987b)

Provincie	Západní Karpaty		Česká vysočina		
Soustava	Vněkarpatské sníženiny		Krkonošsko-jesenická soustava		
Podsoustava	Západní vněkarpatské sníženiny		Jesenická podsoustava		
Celek	Hornomoravský úval		Mohelnická brázda	Hanušovická vrchovina	Zábřežská vrchovina
Podcelek	Středomoravská niva	Prostějovská pahorkatina	-	Úsovská vrchovina	Bouzovská vrchovina

Území CHKO Litovelské Pomoraví se podle geomorfologického členění České republiky rozkládá v ose severní části rozsáhlé, severojižním směrem orientované vhloubené části Moravy - Hornomoravského úvalu a v jižní části jejího severního pokračování - Mohelnické brázdě. Jde tedy o styčnou oblast dvou geomorfologických provincií, a to České vysočiny - podsoustavy Východních Sudet a Západních Karpat - podsoustavy Vněkarpatských sníženin (Plán péče CHKO LP, 1997).

Hornomoravský úval je tedy geomorfologickým celkem Západních Karpat (tzv. vněkarpatských sníženin). Jedná se o širokou příkopovou propadlinu, která ve směru SSZ-JJV hluboko proniká do České vysočiny. Její výplň tvoří nezpevněné mořské sedimenty z období neogénu, kvartérní nivní sedimenty, sprašové návěje a náplavové kužely toků, přitékajících z okrajových vrchovin. V Hornomoravském úvalu převažuje mírně zvlněný nížinný georeliéf s měkkými tvary, rozbrázděný zpravidla nesouměrnými úvalovitými údolími. Morfologicky se uplatňují říční terasy a také izolované ostrůvky krystalinika, například vrch Baba (264 m n.m.) jihozápadně od Olomouce (Šafář, 2003).

Obr. 4: Pohled na severní část CHKO, v pozadí pahorkatinná část tzv. Doubrava (foto: autor)

Řeka Bečva, která do Hornomoravského úvalu vpadá z táhlé deprese Moravské brány od SV, dělí tuto depresi na východní (holešovskou) a severozápadní (olomoucko-litovelskou) část.

Olomoucko-litovelská část Litovelského Pomoraví se vyznačuje rovinným či mírně zvlněným povrchem ve výškách 200-220 m n.m., který se šíří převážně na málo odolných třetihorních a čtvrtohorních sedimentárních výplní, z nichž však ojediněle vystupují i horniny starého Českého masívu. Tyto horniny budují nejen sousední vrchoviny, ale i Třesínský práh, který představuje strukturní i morfologickou přepážku mezi Hornomoravským úvalem a Mohelnickou brázdou. Jde totiž o tektonicky rozbitý a erozně přemodelovaný zbytek původního propojení Bouzovské a Úsovské vrchoviny (Plán péče CHKO LP, 1997).

Bouzovská vrchovina je součástí Zábřežské vrchoviny a je na všech stranách výrazně omezena. Na Z a SZ při hluboce zaříznutém údolí Třebůvky dosahuje oblast výšek až 550 m a má velmi členitý reliéf podmíněný starší i mladou

tektonikou a vertikální erozí dolní Třebůvky a jejích pravých poboček. V a SV část je nižší a také málo členitá. Tvoří ji plošiny na širokých hřbetech a menší kotliny v nadmořských výškách 300-400 m. Tato východní část tvořená několika krami je ukloněna k JV. Nad hluboko rozvětralé nekrasové okolí vystupují dost výrazně krátké vápencové hřbety a vrchy s příkrými, skalnatými, často konkávními svahy, příkladem může být vrch Třesín. Pro malý rozsah nadpovrchových izolovaných vápencových výskytů se však zachovaly jen malé zbytky starých krasových plošin. Devonské vápence jsou zde vesměs silně zkrasovělé s velkými jeskynními soustavami v několika úrovních. Typická pro tuto krasovou oblast jsou proto vysoko položená pohřbená slepá údolí. Bouzovská vrchovina s nejmenší střední výškou navazuje na jihu na Drahanskou vrchovinu (Demek, 1987b) .

Úsovská vrchovina je dle Demka (1987b) podcelkem Hanušovické vrchoviny, která se nachází při západním úpatí Hrubého Jeseníku, převážně v Olomouckém kraji. Její rozloha je 793 km², střední nadmořská výška 527,2 m. Vrchovina je složena hlavně z krystalických břidlic a zvrásněných prvohorních usazenin, ve sníženinách neogenní a kvartérní sedimenty. Na vrcholech a na hřbetech jsou časté skalní útvary. Nejvyšším vrcholem je Bradlo (600 m n.m.).

Obr. 5: Vrch Třesín je dominantou severozápadní části CHKO Litovelské Pomoraví (foto: autor)

Vlastní olomoucko-litovelská část Hornomoravského úvalu se dělí do dalších geomorfologických podcelků. V ose úvalu, podél koryta řeky Moravy, se prostírá Středomoravská niva v pruhu 3-5 km širokém, je to jádrové území CHKO Litovelské Pomoraví. Jedná se o akumulární rovinu hlavně podél řeky Moravy (Demek, 1987b).

Na Z od Středomoravské nivy mezi Litovlí, Prostějovem a Tovačovem leží Prostějovská pahorkatina (230-280 m n.m.). Jedná se o nížinnou pahorkatinu převážně na neogenních a kvartérních usazeninách (Demek, 1987b) .

Mohelnickou brázda je 3-5 km široká příkopovitá propadlina mezi Bludovem, Zábřehem na Moravě a Třesínským prahem, lze ji dělit jednak na základní depresi (snad tektonicky podmíněnou) celkového směru S-J, jednak na příčnou a výše položenou Policko-líšnickou kotlinu, orientovanou od Z k V. Ta je dále základní depresí rozdělená na dvě části - západní (líšnickou) a východní (polickou). Základní depresi Mohelnické brázdy protéká řeka Morava a podél jejího koryta se proti proudu šíří z Hornomoravského úvalu a napříč Třesínským prahem zcela bez

přerušení Středomoravská niva. Lemuje východní okraj Mohelnické brázdy. Zbývající část základní deprese Mohelnické brázdy i Policko-líšnickou kotlinu vyplňuje mírně zvlněná pahorkatina na málo odolných mladotřetihorních a kvartérních sedimentech, v úrovních 250-280 a 290-340 m n.m (Plán péče CHKO LP, 1997).